

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

GO! CVO VOLT

130864

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

**Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
130864 GO! CVO VOLT**

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Voldoende
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Goed
Eindoordeel	Voldoende

2. Bevindingen

Algemeen

GO! CVO VOLT is ontstaan uit een fusie van CVO Leuven-Landen en CVO De Nobel en heeft onderwijsbevoegdheid voor 5 HBO5-opleidingen, waarvan er thans 4 worden aangeboden.

Het CVO maakt deel uit van het samenwerkingsverband HBO5 Erasmus dat betrokken werd bij het tot stand komen van dit ZER.

De onderwijsinhoud

Alle opleidingen zijn modulair georganiseerd. Het verband tussen de modules wordt weergegeven in structuurschema's.

Voor *Boekhouden* is er een dag- en avondtraject en een traject voor specifieke doelgroepen (o.m. uitgewerkt met CEVORA). De opleidingen *Boekhouden*, *Openbare Besturen* en *Rechtspraak* zijn gebaseerd op de door de overheid goedgekeurde leerplannen. Vanuit de leerplannen werden per module doelstellingen geformuleerd.

De opleiding *Bibliotheekwezen en Documentaire Informatiekunde* (BDI) volgt een instellingsgebonden opleidingsprofiel dat competenties omschrijft waaraan modules worden gekoppeld.

Een positief gegeven zijn de ECTS-fiches die de student een overzicht geven van de beoogde competenties, vereiste voorkennis, leerinhouden, studentenbegeleiding, de gehanteerde werkvormen, evaluatie en beoordelingscriteria.

Voor elke opleiding is een modeltraject uitgetekend d.w.z. dat inhoudelijk verwante modules met vergelijkbare moeilijkheidsgraad in dezelfde fase van de opleiding worden geprogrammeerd. Studenten kunnen ook een traject op maat volgen (bv. naar aanleiding van EVC-EVK).

Het CVO VOLT werkt hard aan de invoering van competenties in alle HBO5-opleidingen. De uitwerking van beroepskwalificaties door de sectoren, de afstemming van de onderwijskwalificaties op deze profielen en een verdere profilering van het HBO5 zijn volop aan de gang.

Deze operatie is onderhevig aan externe en interne beperkingen. Een externe beperking vormt het feit dat de leerplannen verouderd zijn. Beroepsprofielen uit de leerplannen zijn soms onvoldoende specifiek of niet duidelijk op HBO5-niveau. CVO VOLT kijkt uit naar de nieuwe leerresultatenkaders, maar wacht niet op de goedkeuring om de bestaande programma's te actualiseren. Dit is een positieve stap want het werkveld zit ook niet stil.

Een interne beperking vormt de autonomie van de vakgroepen bij de inrichting van opleidingen en de diversiteit van aanpakken in competentiegericht leren die daaruit voortvloeit. Diversiteit kan verrijken maar een maximale uitwisseling en afstemming wordt aanbevolen.

Uit studentenbevragingen en resonantiegroepen waarbij het werkveld betrokken is, blijkt dat men tevreden is met de opbouw van de curricula. Iedereen is zich bewust van het feit dat de huidige leerplannen niet meer voldoen, inhoudelijk noch op gebied van niveau, en dat dringend beroepsprofielen nodig zijn. In afwachting tracht men aan die tekorten tegemoet te komen door competentiegericht aanpassingen in het onderwijsproces (bv. studenten zelf juridische opzoeken laten doen, efficiënt gebruik van e-learning/afstandsleren) en door het implementeren van competentiematrices.

Van zodra de opleidingsspecifieke leerresultatenkaders in voege zijn, zullen de opleidingen gedragsindicatoren formuleren en zullen de modules worden opgedeeld in opleidingsonderdelen. Het is duidelijk dat men zich voorbereidt om qua werkwijze te stroomlijnen met de hogescholen. De Commissie beveelt aan om bij dit proces de niveauspecifieke gegevens (niveau 5) steeds in het oog te houden.

De Commissie beveelt tevens aan om de geformuleerde verbeterpunten reeds in de mate van het mogelijke te concretiseren.

Het onderwijsproces

Er wordt in de onderscheiden opleidingen een veelheid aan activerende werkvormen — van activerend hoorcollege/klasgesprek/onderwijsleergesprek tot gevalsmethode/casestudy, schrijfateliers en werkplekleren — gehanteerd, rekening houdend met de beoogde competenties en het aanvangsniveau van de studenten. Leerplannen en opleidingsprofiel (BDI) zijn richtinggevend. Men maakt gebruik van matrices om een overzicht per module te hebben.

In alle opleidingen is er voldoende aandacht voor praktijkleren. Het invoeren van werkplekleren wordt in de opleidingen *Boekhouden*, *Openbare Besturen* en *Rechtspraak* voorbereid door stageprogramma's (bv. in de RVA); in de opleiding BDI zijn er reeds 2 meeloopstages en 1 projectstage.

Alle opleidingen maken gebruik van e-learning/afstandsleren (opdrachten, opzoeken...). Dit is een pluspunt. Het ZER vermeldt dat het de bedoeling is om voor een substantieel aantal modules 50% afstandsonderwijs in te voeren en op die manier eveneens aan attitudevorming te doen (zelfstandigheid e.d.). Het verdient aanbeveling in sterkere mate verder te experimenteren met nieuwe onderwijs- en leervormen, ook met afstandsonderwijs (met het oog op de 50 % ambitie). De specifieke vorming van het personeel dat daarvoor instaat, mag echter niet uit het oog worden verloren.

De beschreven ontwikkelingen zijn belangrijk. De Commissie adviseert hierbij de studeerbaarheid van de programma's in het oog te houden.

De meerderheid van de studenten is werkstudent; alle opleidingen hebben bijgevolg 's avonds plaats. De opleiding *Boekhouden* telt ongeveer 50% werkzoekenden en heeft daarom ook een dagtraject.

Van de instromers voor de opleidingen *Boekhouden*, *Rechtspraak* en *Openbare Besturen* heeft een meerderheid het diploma secundair onderwijs en stroomt men redelijk vlot door naar vervolgmodes. In BDI heeft de meerderheid reeds een diploma hoger onderwijs en dat maakt de situatie bijzonder. Na het eerste jaar is er immers een grote uitval, maar deze is te wijten aan het feit dat de studenten met de gevolgde modules en hun vooropleiding aan de slag kunnen.

CVO VOLT heeft per module een hoog slaagrendement met gemiddelde slaagpercentages van boven de 80% (behoudens absenties en uitschrijvingen). Zowat 80% van de studenten neemt deel aan de evaluatie. Het diplomarendement daarentegen is lager. Voor BDI is er een mogelijke verklaring maar wat is de verklaring voor de andere opleidingen? Het verdient aanbeveling het diplomarendement systematisch in kaart te brengen.

Er werd een nieuwe HBO5-brochure ontwikkeld binnen het samenwerkingsverband. De middelen voor studiebegeleiding zijn beperkt. De trajectbegeleiding gebeurt door de opleidingscoördinator. De studiebegeleiding gebeurt door de lectoren die de studenten van nabij kunnen opvolgen dankzij de kleine groepen en het werken met opdrachten. Ook op specifieke noden kan worden ingespeeld. Het CVO VOLT heeft de positieve ambitie de studiebegeleiding verder uit te bouwen, ondanks een gebrek aan middelen. Het CVO doet hiervoor inspiratie op bij het integraal systeem voor begeleiding van studenten van Erasmushogeschool Brussel.

Het zwaartepunt in de begeleiding blijft liggen bij de docent in de klas. Dat is positief en laagdrempelig, ook al vanwege de kleine groepen van studenten. Het verdient echter aanbeveling docenten professioneel te begeleiden in hun complexe begeleidingstaak.

Gezien het belang dat het centrum hecht aan e-learning is het aan te bevelen specifiek aandacht te besteden aan de manier van studiebegeleiding in deze context.

Het CVO VOLT werkt, afhankelijk van de module, met eindevaluatie, gespreide en permanente evaluatie. De lectoren worden uitgedaagd om de evaluatie competentiegericht en begeleidend in te vullen door de praktijkgerichte opbouw van de opleiding en de bedoeling de student mee te laten nadenken over de eigen vaardigheden en het eigen leerproces.

Het ZER vermeldt meerdere toetsvormen. De traditionele schriftelijke en mondelinge toets komt nog het meest voor maar er is een verschuiving merkbaar naar casussen en vaardigheidstoetsen en naar verslagen, logboek/portfolio, werkstukken en presentaties in het kader van formatieve toetsing. Binnen elke vakgroep worden afspraken gemaakt.

Het CVO streeft naar het gebruik van diverse toetsvormen maar slaagt daar nog niet helemaal in. De veelal parttime positie van docenten en studenten is wellicht mede oorzaak van het nog overwegend voorkomen van traditionele schriftelijke en mondelinge toetsing. Het verdient aanbeveling sterker in te zetten op alternatieve toetsvormen die meer recht doen aan competentiegericht leren.

Over het evalueren bij e-learning wordt gesproken van andere toets- en evaluatievormen in het kader van leerpaden. Het is jammer dat daarover geen verdere uitleg wordt gegeven.

Hoewel een evaluatiemoment in contactonderwijs decretaal verplicht blijft, gebeurt opvolging en scoring van de leervorderingen via het leerplatform.

De problematiek van kwaliteitsbewaking van toetsen (validiteit, betrouwbaarheid enz.) wordt niet besproken. Zeker bij de verschuiving naar meer competentiegericht evalueren dient hieraan ruim aandacht te worden besteed.

Bij de start van het 2de semester van het schooljaar 2015-2016 volgen meer dan 300 studenten een HBO5-opleiding. De instroom verschilt sterk per opleiding, ook vanwege verschillende vooropleidingen. De meeste studenten hebben een job, behalve bij *Boekhouden* waar veel werkzoekenden staan ingeschreven.

Het CVO geeft aan dat het aantal studenten de afgelopen drie schooljaren is gedaald met bijna een kwart. Positief is dat het CVO dit onderzocht heeft en een plan heeft om onder meer door blended learning nieuwe soorten studenten uit een brede regio aan te trekken.

De uitkomst van het onderwijs

Voor elk van de 4 opleidingen geldt dat de alumni hun weg naar de arbeidsmarkt vinden. In het ZER wordt daarover uitvoerig gereflecteerd aan de hand van voor handen zijnde gegevens. Dit kan echter veranderen. Meer inzicht in de capaciteiten van de afgestudeerden (outcomemetingen) is wenselijk. Een nauw contact met alumni en werkgevers wordt aanbevolen teneinde snel te kunnen inspelen op eventuele veranderingen van werkinhouden bijvoorbeeld als gevolg van automatisering.

Veel studenten werken en volgen enkele modules bij wijze van bijscholing. Zij maken bijgevolg een gerichte keuze. Voor de versterking van de positie van de gegradueerde op de arbeidsmarkt is het wellicht aangewezen om diplomatrajecten aan te moedigen.

Twee opleidingen bieden directe aansluiting bij een professionele bachelor. De gegradueerden *Boekhouden* kunnen aansluiten bij de professionele bacheloropleiding Bedrijfsmanagement, optie Accountancy-Fiscaliteit. De gegradueerden *Rechtspraktijk* kunnen terecht in de bacheloropleiding Bedrijfsmanagement, optie Rechtspraktijk.

De opleidingen stellen vast dat er relatief weinig doorstroming is naar vervolgotrajecten, voor zover die beschikbaar zijn. Bacheloropleidingen worden als zwaar ervaren, de studiebelasting als hoog en de combinatie studeren/werken als moeilijk. Deze vaststelling

dient verder onderzocht te worden en het centrum moet bepalen welke gevolgen zij hieraan wel of niet verbindt.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Aangezien de binding met de praktijk belangrijk is, heeft men ervoor gekozen om de beschikbare uren aan specialisten toe te kennen, m.a.w. over veel lectoren te verdelen. Enkel voor de opleiding *Boekhouden* heeft een meerderheid van de lectoren een opdracht van meer dan 50%.

De lectoren van de HBO5-opleidingen vormen een multidisciplinair team met verschillende specialisaties en professionele achtergronden. Voor de opleidingsspecifieke vakken beschikt het centrum over vakspecialisten vanuit het werkveld.

Positief is dat het CVO gericht en actief zoekt naar lectoren met kennis van en ervaring in het werkveld en die bij voorkeur een lerarenopleiding hebben gevolgd. Zij worden uitgenodigd met hun expertise (bijvoorbeeld communicatie) bij te dragen aan verschillende opleidingen.

CVO VOLT heeft een centrum-breed nascholingsplan. Vakgroepen kunnen ook kiezen om als team bij te scholen rond een thema. Het centrum beschikt over een beperkt nascholingsbudget waarmee het nascholingen van personeelsleden financiert.

Het verdient aanbeveling meer lectoren met een beperkte opdracht te doen deelnemen aan nascholing.

De verdere uitbouw van de opleidingen op niveau 5, aansluitend op de hedendaagse onderwijskundige inzichten, is echter vooral teamwork. De vraag is of dit binnen de gemaakte keuze (groot aantal deeltijdse lectoren) realiseerbaar is. Er is immers voldoende tijd en ruimte nodig om de via nascholing verworven inzichten te verwerken en toe te passen.

De materiële voorzieningen zijn adequaat. Op de nieuwe campus in Heverlee is de uitrusting van de lokalen voor theorievakken en ICT actueel. Elke opleiding beschikt over een eigen vaklokaal met actuele visualisatiemogelijkheden. Er is een open leercentrum. Indien gespecialiseerde infrastructuur nodig is, gaan de lessen op locatie door. Voor specifieke vakbibliotheken en -literatuur kunnen de studenten zowel terecht in de Leuvense universiteitsbibliotheken als in de bibliotheek van de Erasmushogeschool Brussel. Daarnaast is er elektronisch beschikbare vakliteratuur en wordt zo nodig samengewerkt met externe partners. E-learning wordt verder uitgebouwd.

Inzake interne kwaliteitszorg neemt de jaarlijkse studententevredenheidsbevraging - gekoppeld aan cijfergegevens - een belangrijke plaats in. Deze geeft aanleiding tot actieplannen per vakgroep, tot rapporten voor de lectoren en – recent - tot IKZ-rapporten per opleiding. Het systeem voor interne kwaliteitszorg werd reeds door de inspectie goed bevonden.

De Commissie onderschrijft de aangegeven verbeterplannen: systematisch verzamelen van cijfermateriaal om doorstroom en rendement in kaart te brengen, en hierrond een beleid uit te stippelen; uitwerking van een gemeenschappelijk didactisch concept en toetsbeleid, met aandacht voor validiteit en betrouwbaarheid van de evaluatie; nood aan bijkomende middelen voor de verdere professionalisering van de studiebegeleiding.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT reflecteert over de autonomie van de vakgroepen bij de inrichting van de opleidingen.

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT bij het proces van de aanpassing van de programma's steeds de niveauspecifieke gegevens van niveau 5 in het oog houdt.

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT de in het ZER geformuleerde verbeterpunten reeds in de mate van het mogelijke zelf concretiseert.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT voldoende aandacht geeft aan de specifieke vorming van het personeel dat instaat voor de invoering van nieuwe onderwijs- en leervormen.

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT bij de aanpassing van de programma's de studeerbaarheid (bv. via studietijdmetingen of andere initiatieven) goed monitort.

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT de problematiek van het diplomarendement nader bestudeert en er desgevallend beleidskeuzes aan koppelt.

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT zijn docenten professioneel begeleidt in hun complexe begeleidingstaak (o.a. voor wat betreft e-learning).

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT sterker inzet op alternatieve toetsvormen, die meer recht doen aan competentiegericht leren.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT nauwe contacten met alumni en werkgevers verder uitbouwt teneinde snel te kunnen inspelen op veranderingen van werkinhouden.

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT de beperkte doorstroom naar vervolgoopleidingen verder onderzoekt en er desgevallend beleidskeuzes aan koppelt.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat het GO! CVO VOLT lectoren met een beperkte opdracht stimuleert om meer deel te nemen aan nascholingsactiviteiten.

Slot

Het ZER van CVO VOLT is helder geschreven en geeft een antwoord op de gestelde vragen. Het ZER is tot stand gekomen met de input van collega's, studenten, alumni en de

expertise van de opleidingscoördinatoren. Er was ook input en feedback vanuit het werkveld en een inbreng van de partners binnen het samenwerkingsverband HBO5.

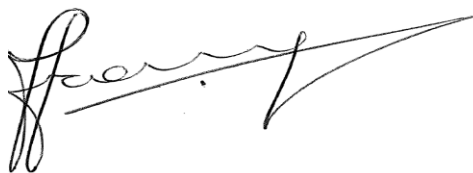
De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit want zij geeft op een heel acceptabel niveau de nodige aandacht aan competentiegericht leren in inhoud en leerproces en slaagt daar deels al in. Aan verbeterpunten wordt gewerkt.

De Commissie adviseert de opleiding om door te gaan op de ingeslagen weg, de verbeterpunten uit te voeren en de opleidingen als geheel competentiegericht in te richten met de nodige variatie in onderwijs- en leervormen.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft per e-mail gereageerd, wat heeft geleid tot enkele aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Luc François', with a long horizontal stroke extending to the right.

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs